



Õiguskantsler

Adressaat
Aadress

Teie

nr

Õiguskantsler 16.05.2012 nr 7-4/120704/1202392

Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta ja selgitus avalduse osalise läbi vaatamata jätmise kohta
Kinni peetava isiku abistamine riigikeelse dokumendi mõistmisel

Pöördusite minu poole avaldusega, milles tõstasite mitmeid probleeme.

Teatan Teile, et minu hinnangul ei ole Viru Vangla rikkunud Teie õigusi, kui pole korraldanud Õiguskantsleri Kantseleist laekunud kirja täielikku ja kirjalikku tõlget võõrkeelde ning on piirdunud inspektor-kontaktisiku asjaomaste suuliste selgitustega kirja sisu osas. Selgitan ka, et jätan Teie avalduse muudes küsimustes vastavalt õiguskantsleri seaduse § 25 lõikele 1, § 25 lõike 2 punktile 2 ja § 34 lõike 2 punktile 2 läbi vaatamata.

I Teie avaldus ja selle lisa

1. Väidate avalduses, et Te oskate riigikeelt, ent mitte küllaldasel määral ning Õiguskantsleri Kantseleist saadud vastust nr 14-1/111343/1104791 keeldus Viru Vangla Teile tasuta tõlkimast. Soovite, et korraldaksin nii kirja nr 14-1/111343/1104791 kui ka käesoleva kirja tõlkimise vene keelde.

2. Tõstatate küsimuse, kas vanglal on õigus piirata vangla kauplustest ostetavate ja enda juures hoitavate sigarettide hulka. Selgitate ka, et vangla väljastas saabunud posti varem 3 päeva jooksul, ent nüüd on vangla kehtestanud saabunud posti väljastamise ajaks 7 päeva. Samuti keelas vangla ühelt kinni peetavalt isikult teisele kinni peetavale isikule kirisaadetisega asjade saatmise.

3. Osutate, et saite varem terviseprobleemide tõttu riiklikku pensioni, ent see võeti Teilt ära. Kaebate ka hügieenitarvete jagamise korraldusele Viru Vanglas ning sellele, et Teile ei võimaldatud seintelt tolmu pühkimiseks koristusvahendeid.

4. Väidate ka, et pöördusite seoses oma terviseprobleemidega Tartu Ringkonnakohtusse ning selgitate oma rahulolematust Teile vanglas viibimise ajal osutatud tervishoiuteenustega.

5. Olete lisanud avaldusele ka Viru Vangla neljanda üksuse peaspetsialist-üksuse juhi 19.10.2011 vastuse nr 6-10/40586-1, milles vanglateenistus teatab Teile, et Eesti Vabariigi riigikeel on eesti keel ja et inspektor-kontaktisik on Teile lühidalt tutvustanud Õiguskantsleri Kantseleist tulnud kirja sisu. Üksuse juht selgitab kirjas, et Teil on võimalik esitada inspektor-kontaktisikule täiendavaid küsimusi.

II Õiguskantsleri seisukoht

6. Olen oma varasemas praktikas andnud põhjaliku hinnangu võõrkeelte (sh vene keele) kasutamisele vanglas.¹ Ma ei hakka kogu vastavat analüüsi ja argumente siinkohal ära tooma ja nendin vaid, et nimetatud seisukohas rõhutasin, et Eesti Vabariigi riigikeel on eesti keel ja vangla ei ole kohustatud tingimusteta ja tasuta tagama kinni peetavale isikule kirjaliku tõlke teenust.

7. Samas nentisin, et haldusorgan ei ole suhtlemises eesti keele kasuks valiku tegemisel täiesti vaba ning peab arvestama konkreetse juhtumi asjaolusid ning vajadusel kinni peetavat riigikeelsetest dokumentidest arusaamisel abistama. Leidsin, et Eesti Vabariigi põhiseadusega ei ole vastuolus lahendus, kus riik ei taga kõigi riigi poolt kinni peetavale isikule edastatavate dokumentide kirjalikku tõlget talle arusaadavasse keelde ja kompenseerib seda inspektor-kontaktisikute selgitustega dokumentides öeldu kohta. Seda eeldusel, et selline süsteem tõepoolest toimib ja riigiasutus rakendab vajadusel ka haldusmenetluse seaduse § 21 lõikes 2 sätestatud kaalutlusõigust.

8. Niisugune peaks olema optimaalne lahendus, mis ühest küljest tagab kinni peetavale isikule võimaluse mõista tema suhtes langetatud otsuseid, ent samas stimuleerib ka teda otsima ja kasutama võimalusi riigikeele õppimiseks kas omal käel või vangla abiga. Olen ka seisukohal, et ennekõike on vanglateenistuse abi vajalik kinni peetavatele isikutele, kes riigikeelt üldse või praktiliselt üldse ei oska.

9. Teisisõnu on reeglina küllaldane, kui vangla abistab kinni peetavat isikut riigikeelsete dokumentide mõistmisel sel moel, et mõni vanglateenistuse ametnik aitab selgitada talle vastava dokumendi sisu. Teie avaldusest ja sellele lisatud dokumendist nähtub, et inspektor-kontaktisik on selgitanud Teile Õiguskantsleri Kantseleist laekunud kirjas leiduvat teavet ning on valmis andma vajadusel ka lisaselgitusi.

10. Arvestades Õiguskantsleri Kantseleist saabunud kirja sisu (selgitus põhjuste kohta, miks õiguskantsler Teie avaldust menetlusse ei võta) ja muid asjaolusid, tuleb minu hinnangul antud juhul pidada piisavaks lahendust, kus vanglateenistuse ametnik piirdus Teie palvel kõnealuse kirja osas suuliste selgituste jagamisega. Seda eriti arvestades asjaolu, et väidate ennast teataval määral riigikeelt valdavat.

11. Minu kolleeg selgitas Teile 30.09.2011 kirjas nr 14-1/111343/1104791, et puudus vajadus tõlkida Teile lähetatud vastus vene keelde ning tõden, et see seisukoht pole muutunud. Samuti ei ole minu hinnangul vajadust teha käesolevast kirjast Teile mitteametlik venekeelne tõlge. Soovitan jätkuvalt pöörduda ses küsimuses inspektor-kontaktisiku poole, kes selgitab Teile vajadusel suuliselt käesoleva kirja sisu.

¹ 04.06.2009 soovitus nr 7-4/080940/0903300

12. Seoses Teie kaebusega, et vangla kehtestas korra, et saabunud posti väljastatakse kinni peetavatele isikutele 7 päeva jooksul varasema 3 päeva asemel, tõden, et ilmselt olete eksituses, kui peate sellist asjade korraldust Viru Vangla omaalgatuslikuks tegevuseks. Selgitan, et minule teadaolevalt ei ole tegemist vangla poolt kehtestatud regulatsiooniga ja vastav norm sisaldub justiitsministri 30.11.2000 määrusega nr 72 kehtestatud „Vangla sisekorraeeskirja“ § 50 lõikes 1, mille kohaselt edastatakse kiri kinni peetavale isikule allkirja vastu kirja vanglasse saabumisest alates seitsme tööpäeva jooksul. Selline regulatsioon on kehtinud juba alates 20.07.2009, ehk siis ligemale 3 aastat. 7 tööpäeva pikkune saabunud posti edastamise tähtaeg ei ole seega vangla poolt määratud vaid tegemist on justiitsministri määrusest tuleneva regulatsiooniga.

13. Viru Vangla tegevuse osas sisseostude ja kirjavahetuse piiramisel, enda juures hoida lubatud sigarettide arvu piiramisel, samuti hügieeni- ja koristustarvete väljastamisel leian, et tegemist on küsimustega, mille osas on efektiivseimaks viisiks vanglasiseste kaebevõimaluste kasutamine. Millised need kaebevõimalused on ja kuidas neid kasutada, osutas 30.09.2011 kirjas nr 14-1/111343/1104791 Teile minu kolleeg ning ma ei pea vajalikuks vastavaid selgitusi üle korrata. Jätan Teie avalduse neis küsimustes vastavalt õiguskantsleri seaduse § 34 lõike 2 punktile 2 läbi vaatamata ja soovitan Teil ses osas kasutada 30.09.2011 kirjas osutatud kaebevõimalusi.

14. Mis puudutab Teie kaebusi seoses tervishoiuteenuste osutamisega, siis nendin, et õiguskantsler ei ole arst, vaid jurist ja ei saa meditsiinilistes küsimustes, nagu seda on Teie tervislik seisund või selle parandamine, anda hinnangut. Seega õiguskantsler ei ole pädev hindama spetsiifilisi raviküsimusi. Selle üle otsustavad ikkagi arstid. Seetõttu ei ole mul võimalik Teie kaebusi seoses tervishoiuteenuste osutamist puudutavate sisuliste meditsiiniküsimustega lahendada vastavalt õiguskantsleri seaduse § 25 lõikele 1 põhjusel, et mul puudub pädevus neis küsimustes hinnanguid anda.

15. Selgitan, et tervishoiuteenuste osas on Teil samuti võimalik ennekõike kasutada eelpool viidatud vanglasiseseid kaebevõimalusi. Samuti viitan siinjuures ka Riigikohtu viimase aja praktikale. Nimelt on Riigikohus selgitanud, et "/.../ tervishoiuteenuse osutamine, sealhulgas ka teenuse osutamise või sellest keeldumisega tekitatud kahju hüvitamine on võlaõiguslik suhe, mida reguleerivad võlaõigusseadus (41. peatükk) ja valdkonnaseadused. Vangla arst tegutseb VangS [vangistuseseaduse] § 52 lg 2 ja TTKS [tervishoiuteenuste korraldamise seaduse] §-de 20 ja 21 alusel vanglas haiglavälise eriarstiabi osutajana, kelle suhtes ei kohaldata aga TTKS § 21 lg-s 1 ja § 22 lg-s 2 sätestatud õiguslikku vormi. Kuigi tervishoiutöötaja on üldjuhul vangla koosseisuline teenistuja, ei muuda see suhet avalik-õiguslikuks, sest vangla tervishoiutöötaja tegutseb tervishoiuteenuse osutamisel kutseala esindajana, mitte aga avaliku võimu ülesandeid täites, kuigi tervishoiuteenuse osutamise käsitamisel lepingulise suhtena on lepingupooleks siiski vangla. See ei muuda aga õigussuhte olemust. Tervishoiuteenuse osutamise vajaduse tuvastab VangS § 52 lg-le 2 tuginedes vangla arst ning tegemist on meditsiinilise otsustusega eraõiguslikus suhtes, mitte aga haldusotsusega. Tervishoiuteenuse osutamise või sellest keeldumise otsustamine toimub seega eraõiguslikus suhtes ja tekkinud vaidlused lahendatakse tsiviilkohtumenetluses maakohtus. Maakohtu pädevuses on ka tervishoiuteenuse osutamise või osutamata jätmisega põhjustatud kahju hüvitamise nõuete läbivaatamine."²

16. Lisan, et vastavalt vangistuseseaduse § 107 lõikele 3 teostavad tervishoiuteenuste osutajatele sätestatud nõuete täitmise üle vanglas järelevalvet selleks volitatud Terviseameti ametnikud. Seega on Teil võimalik kinnipidamisasutuses pakutava meditsiiniabi kvaliteedi osas pöörduda ka Terviseameti poole aadressil: Terviseamet, Paldiski mnt 81, 10617 Tallinn.

² RKHKo 21.12.2010 nr 3-3-1-69-10, p 9, RKHKo 15.12.2010 nr 3-3-1-53-10, p 9.

17. Vastavalt tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 50² lõike 2 punktile 1 on tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjoni pädevuses anda hinnang patsiendile osutatud tervishoiuteenuse kvaliteedile. Seega saamaks hinnangut osutatud tervishoiuteenusele on Teil võimalus esitada oma taotlus Sotsiaalministeeriumi juures töötavale nõuandvale Tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjonile aadressil: Tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjon, Sotsiaalministeerium, Gonsiori 29, 15027 Tallinn.

18. Kaebasite oma avalduses ka Teilt ära võetud pensioni osas, mida vabaduses viibides saite. Teie esitatud andmed ei võimalda kahjuks ses osas mingit kindlat seisukohta võtta – nimelt pole teada, millise pensioniga oli tegemist, millal see määrati ja millal ning kelle poolt riikliku pensioni maksmine peatati.

19. Siiski võib kujunenud olukorras eeldada, et pensioni maksmise peatumine ei ole toimunud Teie õigusi rikkudes ja seega on põhjust arvata, et Teie avaldus on ses osas ilmselgelt alusetu ning jääb vastavalt õiguskantsleri seaduse § 25 lõike 2 punktile 2 läbi vaatamata. Nimelt sätestavad riikliku pensionikindlustuse seaduse § 46 lõiked 1 ja 2, et kui kohus mõistab pensionäri süüdi ja karistab teda vabadusekaotusega, peatatakse riikliku pensioni maksmine vabadusekaotuse kandmise ajaks. Kui isiku suhtes on tõkendina kasutatud vahi alla võtmist, peatatakse vahi all oleku ajaks riikliku pensioni maksmine. Pension makstakse isikule tagantjärele välja pärast kohtuotsuse jõustumist juhul, kui isik mõisteti õigeks või teda ei karistatud vabaduskaotusega. Seega peatatakse riikliku pensioni maksmine vanglas viibimise ajaks vastavalt seadusele.

20. Vabandan, et käesolev kiri on mõne päeva võrra hilinenud. Tagastan Teile ka Õiguskantsleri Kantselei 30.09.2011 kirja nr 14-1/111343/110479, et saaksite seal toodud juhiseid kasutada oma õiguste kaitseks.

Lugupidamisega

Indrek Teder

Lisa: 3 lehel 1 eks

Indrek-Ivar Määrits 693 8406
e-post: indrek-ivar.maarits@oiguskantsler.ee